

ÄPPLEBLOMVIVEL

Fram till mitten av 1900-talet var äppleblomviveln (*Anthonomus pomorum*) en av de mest fruktade skadegörarna i äppleodlingar; även päronodlingar angrips, men då handlar det förmodligen oftast om *A. piri*. I och med DDT och sedermera också organofosforpreparaten, blev den starkt decimerad och är idag mer eller mindre omöjlig att finna i den kommersiella odlingen. I fritidsodlingar kan den lokalt vissa år vara en besvärlig skadegörare och den kan också tänkas bli problematisk i ekologisk odling. Normalt angrips inte samtliga blommor i en blomställning. Vid bra knoppsättning och riklig blomning, innebär vivlarna därför inte någon större risk. Tvärtom kan de göra en viss nytta genom sin gallringseffekt.

Skadebild

Bruna, vissna, utslagna blommor är karakteristiskt för denna skadegörare. På angripna knoppar finns små, knappt synliga punktformiga gnag, ur vilka det sipprar fram små rödbruna droppar. Knoppen utvecklas tillsynes normalt fram till ballongstadiet, men då stannar den i utveckling och de blivande kronbladen vissnar och blir bruna. De sitter sedan kvar i detta stadium bland de oangripna, normalt utslagna blommorna och för-

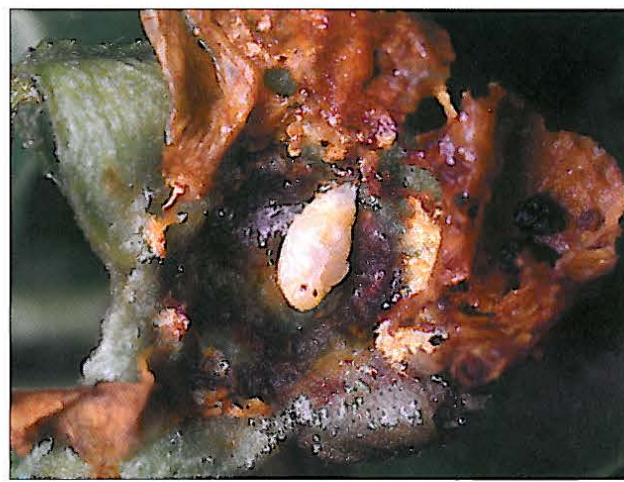
svinner inte förrän efter blomningen är över. En svag knoppsättning i kombination med en stor vivelpopulation ger de värsta skadorna, speciellt i samband med dåligt väder. En sval vår har vivlarna längre tid på sig att hitta knoppar i rätt stadium för äggläggning.

Biologi

Äppleblomviveln är en liten skalbagge ca 4–6 mm lång. Färgen är mörkt gråbrun på gränsen till svart, med en ljusare V-formad teckning på nedre delen av täckvingarna. De vuxna vivlarna är inaktiva under större delen av året, då de gömmer sig i barksprickor, i lövförnan eller på andra lämpliga ställen. Tidigt på våren, någon gång strax efter knoppsprickningen börjar de övervintrande vivlarna sitt näringsgnag och äggläggningen startar strax därefter. Honorna gnager en liten gång in till den enskilda blomknoppen och i detta hålrum lägger hon sitt ägg. En hona kan producera 50–100 ägg. Äggen kläcks efter ca en och en halv vecka. Larverna är vita, fotlösa och har brunt huvud. De nykläckta larverna startar genast att äta av de inre blomdelarna, ståndare, pistiller och fruktämne. Detta medför att blommorna vissnar. När larverna blir fullvuxna, efter 3–4 veckor, har de konsumerat

Vid angrepp av äppleblomviveln stannar blommorna i ballongstadiet. Kronbladen blir bruna.

Puppa av äppleblomvivel. Larven har ätit upp de inre blomdelarna.

Hona av äppleblomvivel på väg att lägga ägg.

hela det inre av blommorna. De förpuppar sig i de vissna blommorna och efter ytterligare några veckor kläcks de nya vivlarna. De gnager lite på undersidan av bladen, utan att göra skada och runt midsommar uppsöker de sina övervintringsplatser och stannar där till nästa vår. De drar sig gärna in i kringliggande vegetation och utgör därför större problem i odlingar som angränsar till skog.

Åtgärder.

Yrkesodling

För att fastställa bekämpningsbehovet kan man använda sig av den så kallade "bankmetoden". Man slår på grenarna med en vadderad batong och insekterna faller ner i en håv som hålls under grenen man bankar på. Ett problem med denna metod är att det faller en massa andra insekter och växtvävnader ner i håven, vilket gör det svårt att sortera fångsten. Fuktigt och regnigt väder gör också att vivlarna klänger sig fast på grenarna och inte hamnar i håven. En forskare i Österrike har konstruerat en enkel fälla som är specifik och effektiv. Den bygger på vivlarnas värmebehov och består av en ca 15 cm hög manschett med isolerfolie på insidan och en mörk skyddande utsida. Manschetten sätts kring stammen på några träd i utsatta delar av odlingen. Vivlarna uppsöker gärna det varma gömslet och det att bara att vittja fällorna med jämna mellanrum, så får man en god uppfattning om förekomsten. Om bekämpningsbehov skulle föreligga är det pyretroider som kan

användas. Bekämpningen måste ske strax före eller under begynnande knoppsprickning. Även när det gäller att fastställa rätt bekämpningstidpunkt är de österrikiska fällorna ett utmärkt hjälpmedel.

Fritidsodling

Den första åtgärd man kan vidta är att ta bort så många angripna blommor som möjligt och förstöra dem med sitt skadliga innehåll för att på så sätt försöka minska skadetrycket inför nästa år.

Det är förmodligen också möjligt att med tillräckligt många av den ovan beskrivna fällan fånga och destruera så många baggar att angreppen kan minimeras.

En äldre metod som påminner om detta är att sätta en säckväv, under vilken vivlarna trivs, runt stammar och större grenar. Väven sätts upp efter blomningen och de nykläckta vivlarna uppsöker gärna väven för att övervintra under den. Väven med de övervintrande vivlarna avlägsnas sedan och brännes eller läggs i kokande vatten.

Naturliga fiender

Fåglar tillhör de naturliga fienderna. Det finns också en liten parasitstekel, *Scambus pomorum*, som lägger ägg i vivlarnas larvkammare. Larven är en så kallad ektoparasit, dvs. lever utanpå sitt värdjur, och parasiterar larver och puppor.

Litteratur

Alford, D.V., 2007. *Pests of Fruit Crops. A Color Handbook*. APS Press.

Friedrich, G., Rode, G., 1995. *Pflanzenschutz im integrierten Obstbau*. Verlag Eugen Ulmer.

www-adress

<http://archiv.ethlife.ethz.ch/e/articles/sciencelife/apfel-bluetenstecherfalle.html>

Text: Christer Tornéus

Jordbruksverket

Växtskyddscentralen

Box 12, 230 53 Alnarp

Tel: 040-41 52 90

e-post: christer.torneus@sjv.se

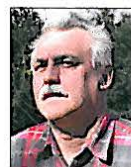

Foto: Karl-Fredrik Berggren

Maj 2008 rev.

Faktabladen kan beställas som årsabonnemang, komplett serie eller enstaka exemplar.

Eftertryck av denna publikation är förbjudet enligt lag. Den som vill mångfaldiga något av innehållet måste först få tillstånd från SLU. Tel: 018-67 23 47

© Sveriges lantbruksuniversitet ISSN 0281-8566

Ansvarig utgivare och redaktör:

Maj-Lis Pettersson

E-post: Maj-Lis.Pettersson@ekol.slu.se

Hemsida: <http://www.slu.se/vaxtskyddtradgard>

Distribution: SLU Publikationstjänst

Box 7075, 750 07 Uppsala

Tel: 018-67 11 00

E-post: publikationstjanst@slu.se